

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in ponedeljka ob 5 popoldne.

Uredništvo: Ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadst. — Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in rokopišt se ne vračajo.

Izdajatelj in odgovorni urednik Stefan Godina. Lastnik koncesij lista „Edinosti“. — Tisk tiskarne „Edinosti“, vplavna zadruga z omejenim poslovanjem v Trstu, ulica Sv. Frančiška Asiškega št. 20.

Telefon uredništva in uprave št. 11-57. Naročnina znaša: Za celo leto K 26— za pol leta 12— za tri mesece 6— Za nedeljsko izdajo za celo leto 5-20 za pol leta 2-60

VEČERNA EDINOST

Posamezne številke se prodajajo po 6 vinarjev, zastarele številke po 10 vinarjev. Oglasi se računajo na milimetre v širokosti ene kolone. Cene: Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 10 vln. Osmrtnice, zahvale, posilnice, oglasi denarnih zavodov mm po 20 vln. Oglasi v tekstu lista do pet vrst K 5— vsaka nadaljna vrsta 2— Mali oglasi po 4 vinarje beseda, najmanj pa 40 vinarjev. Oglase sprejema inšeratični oddelek „Edinosti“. Naročnina in reklamacije se pošiljajo upravi lista. Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. — Plača in toži se v Trstu. Uprava in inšeratični oddelek se nahajata v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20. — Poštneupravični račun št. 841.652.

Boji v Galiciji, Karpatih in na Poljskem se nadaljujejo.

Položaj na severnem bojišču.

DUNAJ, 30. (Cenz.) V zapadnem delu Gozdnatih Karpatov imajo naše čete znamenoviti včeraj zopet znatne uspehe. Napredovale so tako severno od Uzoškega prelaza, kakor tudi severno od Lupkowskega prelaza. Radi te ofenzive armadne skupine generala Pflanzerja, bodo morali Rusi ojačiti tamkaj svoje čete, kar bi zamoglo vplivati ugodno na položaj v Beskidih.

Armada generala Borojevića je že zavzela svoje nove pozicije v severnem poboju vzhodnih Beskidov. Rusi so sledili le 1 čas. Najbrže so pomaknili glavno silo svoje osme armade proti ozemlju Gorlice—Tuchow.

Velike važnosti je naša uspešna ofenziva na vzhodnem bregu srednjega in dolnjega Dunajca, kakor tudi ob dolnji Nidi. Rusi so včeraj tu obnovili svoje napade z močnimi silami, ki pa so se vsi ponesrečili. Sovražnik je imel velike izgube.

V ozemlju Cherciny—Opoczno si stoje nasproti enako močne sile. Med Opocznom in Inowozdom se je napad novih ruskih sil ponesrečil.

Ob Rawki so Nemci z novimi četami prekoračili reko. Ob Bzuri se nahajajo v glavno armado že na vzhodnem bregu. Sovražnik se upira v splošnem samo še pri Sochaczewu. — („Tagespost“).

Obstreljevanje iz zrakoplovov.

KODANJ, 31. (K.) »National Tidende« javlja iz Londona: Tu se ne smatra za verjetno, da bi bilo obstreljevanje Cuxhavena napravilo toliko škode, da bi bila v razmerju z rizikom in troški. Z veseljem se pa opaža, da zrakoplovi niso pripravni za to, da bi z metanjem bomb povzročali večjo škodo. Eksplozije zrakoplovov se smatra pripravne le za dosego moralnega učinkovanja in razjasnila.

Nadvojvoda-prestolonaslednik v Ugvaru.

BUDIMPEŠTA, 30. (K.) »Ogrska brzojavna pisarna« javlja iz Ugvara:

Njegova c. in kr. visokost prejšnji gospod nadvojvoda Karl Fran Josip je dospel semkaj jutraj in se je podal takoj na fronto. Ob 5. uri popoldne se je povrnil nadvojvoda od fronte semkaj ter ga je na kolodvoru številno občinstvo sprejelo s prisrčnimi ovacijami.

V imenu prebivalstva komitata je namestnik velikega župana Lörcinci pozdravil prestolonaslednika, ki se je zahvalil na toplem pozdravu ter se je dal nato v pogovoru z županom obvestiti kako daleč so prodrli Rusi v svojem vpadu v komitatu in ali so napravili veliko škodo, in dalje, ali je mnogo oseb pobegnulo iz Ugvara.

Potem se je vršil vhod v mesto, ki je bilo slavnostno razsvetljeno in v zastavah. Na potu je meščanska bramba tvorila špalir. V komitatški hiši je namestnik velikega župana pozdravil nadvojvoda, ki je v svojem odgovoru izjavil, da sporoči Nj. veličanstvu o navdušenem patrijotičnem vedenju prebivalstva v Ugvaru.

Med drugimi so bili sprejeti: grško-katoliška duhovščina pod vodstvom škofa Pappa, nekaj knetov komitata in daški odbor Rdečega križa v Ugvaru.

Po sprejetanju je prišla bakljada pred komitatsko hišo, ki jo je meščanstvo priredilo visokemu gostu.

Redarstveni stotnik Berzeviczy je v govoru, polnem patrijotičnega navdušenja, tolmačil ljubezen in udanost prebivalstva do Njega Veličanstva in do prestolonaslednika.

Nadvojvoda je v svojem odgovoru naglašal, da v svojem poročilu Njegovemu veličanstvu opozori na to, da prebivalci Ugvara tudi v teh težkih časih z veliko vneto izpolnjujejo svojo patrijotično dolžnost.

Na to se je udeležil nadvojvoda slavnostnega obeda, ki ga je njemu na čast priredil veliki župan grof Szapary.

Amerikanske rekriminacije radi postopanja Anglije z nevirano paroizlobo.

WASHINGTON, 31. (K.) Amerikanska vlada je odposlala Angliji noto, v kateri zahteva skorajšnjega izboljšanja postopanja z ameriškano trgovino od strani angleškega brodovlja ter opozarja svareč, da neopravičeno posezanje v legitimno ameriškano trgovino povzroča v Ameriki veliko občutljivost. Vlada protestira proti zajemanju ladij nevtralnih držav le na podlagi suma, priznava pa pravico vojskujočih držav do preiskave, toda dokaz o sovražni namembi dotičnega tovora treba podati med preiskavo. Soseben se obdoljuje Anglija, da s skandinavskimi tovori bakra drugače postopa nego z ameriškanskimi. Vlada pojasnjuje, da so živila le pogojna konterbanda, ker so določena toliko za civilno prebivalstvo, kolikor za armada do ter izraža nado, da Anglija izprevidi, kolikvega resnega pomena je trajno vmešavanje v nevtralnno plovo.

Med Japonku in Rusijo.

LONDON, 30. (K.) — Japonsko poslaništvo priobčuje Reuterjevi pisarni, da govorice, po kateri da Rusija svoj delež na otoku Sahalinu odstopa Japonski proti dobavi težke artiljerije, ni smatrati za resno. Poslaništvo dostavlja: Vsa pomoč, ki jo je mogla in jo nameruje Japonska podeliti, izhaja iz prisrčnih odnošajev med Rusijo in Japonku, posebno pa iz okolnosti, da se obe borita proti istemu sovražniku. Tako pomoč ne more imeti nič skupnega s kako politično kupčijo ali prisvajanjem ozemlja. Tako kupčija bi le škodila posebnim odnošajem in prijateljstvu, ki obstoji že dolgo med obema državama ter bi bilo v popolnem nasprotstvu z razpoloženjem ljudstva v obeh deželah. Obe državi smatrata situacijo, ustvarjeno po miru v Portsmouthu in po pogodbah iz let 1907, 1909, za trajno ter ste povsem zadovoljni z obstoječimi dogovori.

Pobiranje davkov od 1. januarja do 30. junija 1915.

DUNAJ, 31. (K.) »Wiener Zeitung« objavlja cesarsko naredbo od dne 29. decembra 1914 o nadaljnem pobiranju davkov in dajatev in o pokritju državnih stroškov v času od 1. januarja do 30. junija 1915.

Taksa za zdravila. — Izvršilna pravna pomoč med Avstrijo in Ogrsko.

DUNAJ, 31. (K.) »Wiener Zeitung« objavlja naredbo ministrstva za notranje stvari od 30. t. m., tičečo se 5. izdaje takse za zdravila avstrijske farmakopeje. — »Wiener Zeitung« objavlja naredbo od 30. t. m., tičečo se druge izdaje takse za zdravila avstrijske farmakopeje za stranke, ki uživajo olajšave (taksa za bolniške blagajne).

»Wiener Zeitung« objavlja naredbo pravosodnega ministrstva za notranje stvari od 29. t. m., za izvedbo naredbe, od 26. oktobra 1914 drž. zak. št. 299 o izvršilni pravni pomoči med kraljevstvi in deželami, zastopanimi v državnem zboru, in med deželami ogrske krone.

Izvedba te naredbe se odreja v sporazumljenju z ogrskim ministrstvom za pravosodje in onim za notranje stvari na podlagi § 84 zakona od 27. maja 1896 drž. zak. št. 79.

Novoletna voščila dunajskega župana.

DUNAJ, 30. (Kor.) Župan dr. Weiskirchner bo nasledil jutri na nemški jezik poslaniško pismo, v katerem za novo leto izražajo željo, da bi Vsemožni obvaroval oha vladarja zaveznih držav in posebno podelil zdravje in moč cesarju velike nemške države, da bo lahko branil in ščitil narod in dosegel trajen mir. Župan prosi poslanika, naj blagovoli sporočiti ta voščila dunajskega prestolnega in glavnega mesta nemškemu cesarju.

Nadalje je odposlal župan dr. Weiskirchner berolinskemu županu pismo, v katerem opozarja na to, da se ob zaključku leta dunajska prestolnica spominja svoje posestrime ob reki Sprevi, ki deli z njo v tem resnem času skrbi, želje in nade.

Vrhovnemu poveljniku feldmaršalu nadvojvodi Frideriku in armadnemu poveljniku nadvojvodu Evgenju je župan poslal brzojavna noveletna voščila.

Nadalje je odposlal župan budimpeštanskemu županu prisrčno brzojavno čestitko, v kateri opozarja na to, da je vojna podkrepila čustvovanje skupnosti in prijateljstvo obeh prestolnic Dunaja in Budimpešte.

General Kuropatkin o vojni Rusije z Avstro-Ogrsko in Nemčijo.

Po rusko-japonski vojni je izdal general Kuropatkin med drugimi knjigami o militarni moči Rusije tudi knjigo »Znamenitosti iz rusko-japonske vojne«. Ta knjiga je zanimiva ravno sedaj po marsikaterem nazoru, ki ga vsebuje.

Pred vsem je posneti iz te knjige, da se general Kuropatkin ne izreka za ofenzivno vojno Rusije proti Avstro-Ogrski in Nemčiji. Sicer pravi tudi on, da je naloga Rusije ta, da si zagotovi pot do Srednjega morja in do Tihega in Indijskega oceana. Meni pa Kuropatkin v svoji knjigi, da Rusija sedaj še ni dorasla tej nalogi, ker je militarna sila nje nasprotnikov prevelika, kajti to stremljenje Rusije posega pregloboko v interese vseh držav, ki bi se — ako bi se ti načrti Rusije uresničili — čutilo ogrožene. To svojo trditev obrazlojuje Kuropatkin sledeče: Če bi Rusija nadvladovala nad morskimi ožinami, bi mogla odločiti v egiptovskem vprašanju ter nanaviti iz suškega prekopa mednarodno vodno cesto. Ako bi bil dohod k Indijskemu oceanu v rokah Rusije, bi bilo to v trajno nevarnost za angleško gospodarstvo nad Indijo. A kar je glavno za vse narode Evrope in Amerike, ki po vsem svetu iščejo tržišč za svoje blago: po taki izpremembi bi jim Rusija postala konkurentinja na vseh svetovnih tržiščih. Ako bi gospodarila z železnicami, ki spajajo Tihni ocean z Vzhodnim morjem, in ako bi svojo moč razširila do Tihega in Indijskega oceana, bi postala Rusija s svojimi neizčrpni bogastvi nevarna tekmovalka vsem industrijskim državam.

O izvedljivosti nalog, ki jih Kuropatkin stavlja Rusiji, izvaja: »Moči sedanjega rodu bi se utegnile izkazati prešibke v izvedenju nalog, katerih uresničenje je pridržano bodočim rodom. Kajti že iz primerjanja naše moči z ono naših verjetnih nasprotnikov izhaja, da sedanji rod nikakor ni dorasla za uresničenje dalekosežnih nalog ter bi se v spopadu se svojimi nasprotniki, ki so v vojni pripravljenosti prehiteli Rusijo, morali bati celo za nedotakljivost svoje teritorijalne posesti.

Uresničenje historičnih nalog ruske države je pa — po mnenju Kuropatkina — oteženo tudi po nje notranjem položaju. Ruski general izvaja namreč: Razširjenje ruskih mej v vseh smereh vsled prodiranja k Vzhodnemu in Črnemu morju ter Oceana, je privedlo do priklapljenja različnih plemen, ki so raskemu narodu tuja in državi tu pa tam nevarna.

Zanimivo in sedaj aktualno je razpravljanje o eventualnosti vojne z Avstro-Ogrsko in Nemčijo. Avtor govori o veliki važnosti Ruske Poljske kot vojnega pozorišča. Potem opozarja na nevarnost, ki bi grozile Rusom na galiških in poljskih bojiščih vsled militarizma premoči centralnih vlasti.

»Če pa bi bili mi — pravi dalje — glede vojne pripravljenosti na boljsem, nego Nemčija, ali če bi bila nemška glavna sila zaposlena na katerem drugem bojišču, potem bi teritorij Ruske Poljske tvoril bojišče, daleč naprej potisnjeno med Avstrijo in Nemčijo, od koder bi mogli izvesti silen sunek proti Berlinu in celo proti Dunaju.

Toda v nadaljnih svojih izjavah meni Kuropatkin, da Rusija v militariznem pogledu zaostaja za Nemčijo, ki da je izborna oborožena za defenzivno in ofenzivno vojno. Posebno velja to glede na železniško mrežo. Te prednosti ne moreta od-

tehtati ne številna premoč, ne hrabrost ruskih čet.

Tudi avstro-ogrski vojski izreka Kuropatkin vse priznanje: »Dobro oborožena in velika avstro-ogrška armada, operirajoča pod vodstvom vrlih zapovednikov na izvrstno izpopolnjenem bojišču, bo mogla zadržavati tudi najboljše moči ruske vojske.

Tudi se Kuropatkin odločno izreka proti vsem teritorijalnim prisvojitvam ter obsoja njih, ki se bavijo s takimi načrti. Piše: »Ne poljsko, ne malorusko ljudstvo ne želita priti pod rusko gospodarstvo. Za Slovane Avstro-ogrsko monarhije more Rusija služiti le kot sredstvo, ne pa za cilj. Slovani Avstrije ne potrebujejo naše pomoči. Z veliko vstrajnostjo se bore mirnim potom za enakopravnost z Nemci in Madjari. Vzlic nerazveseljivim gospodarskim razmeram v Galiciji se čuti prebivalstvo s polno pravico na višji stopnji kulture, nego ljudstvo Rusije v neposrednem sosedstvu njim. Prehod pod rusko gospodarstvo bi pomenal za te Slovane korak nazaj in ne naprej. Če bi hotela torej Rusija zaokrožiti svojo posest na način, da bi dosegla naravne meje, ustvarila bi si gotovo neizčrpen vir skrbi in stroškov, ki bi jih moralo plačevati prebivalstvo ozemlja, ki tvori nje jedro.

Socializem in svetovna vojna.

Dr. M. Radošević priobčuje v »Pokretu« nastopni znamenit članek:

Futuristični ideal je izpolnjen: vojna — ta higliena človeštva, kakor jo oni imenujejo — se je razvnela v divji plamen in pustoši po vsem našem planetu. Potres, ki ga povzroča ta veliki fakt, deluje že sedaj na vse panoge človeškega znanja in umetnosti; a čim kasneje, tem huje bo deloval. V tem splošnem plamenu so dobro prekaljene tudi ideje socializma — in ravno radi tega hočem povedati o tem svojo: iskreno, nedoktrinarno, praktično.

Ali so socialisti tudi danes programatično proti vojni? Seveda. Praktično? Izdelujejo po tovarnah šrapnele, topove, s katerimi se, ko so gotovi, faktično ubijajo, a proti katerim so se teoretično borili. Ta paradoks, da je najbolj socialistična dežela Nemčija ob enem tudi najbolj militaristična; fakt, da so socialistični antimilitaristi teorije v praksi najmočnejši nosilci militarizma, je znak, da je bil socializem v takem dosežanju na činu borbe na krivem potu.

Duševo vodstvo socializma so imeli do danes — to moramo priznati — Nemci v rokah, ti revoluciojnari romantiki po vsej svoji zgodovini. In umevno je, da realisti revolucije, v prvi vrsti Francozi, Angleži in Italijani, nikakor niso mogli v vsem odobriti nemške »metafizične dogme«. In moralo je priti do sporov; ali Nemci so vendar v internacionalni imeli glavno besedo ter so v teoriji rešili dve nevdržljivi dogmi: socialisti ne smejo na vlado, in pa princip, da je v zgodovini narodov razredni boj močnejši od narodnega; ergo: razredni boj se vodi internacionalno in potemtakem je internacionalni razredni boj vedno večji in nujnejši od nacionalnega. Dejstva te sedanje velike svetovne konflagracije dokazujejo nasprotno.

I. Guesde, E. Vandervele, D. Tucović stoje proti Wendelu, Franku, Bukšegu in drugim sodrugom: ne kot sodrugi, ampak kot sovražniki. To pomenja, da je čut nacionalnega boja faktično močnejši, nego razrednega. A kaj pomenja to? Nič več in nič manj, nego da današnje evropske družabne razmere niso še zadostno dozorele za čisto socialno borbo, ampak da so še globoko v nacionalni sferi. To nikakor ne pomenja, da je sedanjo vojno razredni boj popolnoma izgubil svoj pomen, marveč pravi, da razredni boj tudi danes obstoji, toda ne kot primerna, ampak kot sekundarna sila, ki bo šele v nedogledni bodočnosti mogla povsod na svetu stopiti na pozorišče kot sila — prvega reda. Evropa preživlja danes krizo reševanja narodnega

vprašanja. In v tem metezu, kjer si do včeraj sodrugi stoje nasproti do zob oboroženi kot sovražniki — v tem metezu, ko se sploh peva socializmu trmvaško pesem, ko mu zvonomi zvonijo na pogreb, ravno v tem momentu, ko so v teh borbah vsi tako daleč od socializma — smo mu vendar bližje, nego smo mu bili kedaj. Zakaj? Nacionalni problem bo v teh velikih borbah po največjem delu rešen za Evropo, kar ni bilo do sedaj. In primerno mesto, ki je dosedaj pripadalo nacionalnemu vprašanju — pripade socialnemu in s tem spojenemu razrednemu boju. Temu primerno ostane tudi internacionala, ali kaka in v koliko: o tem je danes težko govoriti.

Mi smo se vedno rogali našim Starčevičancem kot političnim zajedalkam, ki branijo svoj program, ker nočejo na vlado, dokler ne pade nagodba (z Ogrsko). Imenovani smo jih politične katastrofalistične romantike. Pak vidimo, da smo jim bili (socialisti) v tej smeri — enaki. Kar je za Starčevičance nagodba, to je bil za nas socialiste buržoazijski družabni red. In kakor smo se mi smejali Starčevičancem radi donkičotskega antinagodbenaštva, tako se moramo sedaj smejati tudi sami sebi. Ti veliki dogodki so dokazali, da socialisti tudi v sedanjem družabnem redu morejo, da — morajo iti na vlado. Saj to je edini razumen logičen proces, faktor, ki so ga realni revoluciojnari Francozi predvidjali in branili že pred to svetovno konflagracijo, in kateremu so najbolj nasprotni ideologi revolucije Nemci — ter so ti ideologi v internacionalni prišli do premoči. Mej tem pa so dejstva ovrgla frazo in danes vidimo neoporečno dejstvo: socialiste ministre v popolnem sporazumu se svojimi tovariši volilci. — In to je tudi v redu! Ako socialisti morejo biti ministri v vojni, morejo biti tudi v miru. Ako bodo na vladi, bodo imeli v rokah silo in moč, a to pomenja, da bodo mogli tudi preprečiti vojno; pomenja, da bodo mogli sklepati z drugimi deželami miroljubne dogovore itd., to je: ne bo jim samo vlačiti domovine iz blata, v katero so jo zavlekli buržoazijci, marveč bodo mogli in znali ladjo domovine voditi mirno in modro tudi v mirnih časih. Mi smo se vedno do sedaj pehali za ono, kar bo in kako bo, in vsem nam je že postalo zoprotno tisto pravedanje in mrcvarjenje o končnih ciljih, temeljih itd., a pri tem smo redno pozabljali na svojo sedanost, ki je zares jako mizerna. Koliko ni debelih knjig o edino pravilni, nepogrešljivi in sveti socialnodemokratski ideologiji! A praktični rezultat vse te socialistične ideologije? Danes je enak nuli, a pred malo dnevi malo več. Ves ta rezultat naše socialistične borbe (razun natezanja za končne cilje) ni rodil praktično v resnici nič drugega, nego povečanje delavskih plač in nekako socialno zavarovanje. A da se to doseže, ne tre: a biti ne socialisti in še manj se cijalni demokrat; za to zadostuje biti trade unionist, da, zadostuje, da si navaden meščanski liberalce. Ker na koncu konca: mari povišanje plač ob socialnem zavarovanju pomenja kolektiviziranje, socializacijo; ali pa pomenja dviglanje in jačanje duha privatne lastnine in pa hipeenje za čim večjo močjo, da si pridobi privatne lastnine, to je: plače. Socializem je s tem ustvarjal paradoks: antiproprijetelj so od dne do dne jačili v delavcu vedno bolj duha priprijeternosti (individualnega lastništva in ne kolektivnega) ter je po isti logiki misli razumljiv tudi sedanji paradoks svetovne vojne: da so namreč največji antimilitaristi danes najbolj militaristi!

Socialistična medalja kaže, kakor vidimo, na eni strani silne, lepe, omamne in velike načrte za bodočnost; v realnosti pa drobno strokovno borbo, za zavarovanje in slično. Ali mi smo politiki in fakta veljajo za nas vedno, nego vsa teoretska natezanja. In ker vidimo vse to, treba opustiti doktrino in preiti k faktu realne politike — odnehati od sedanjega doktrinarnega futurizma ter postati realni praktični prezentisti. To so postali drugi socialisti; pak ne vidim razloga,

zakaj naj ne bi storili tako tudi mi, da namreč izvršimo revizijo, ki bi nam največ koristila. Mi smo internacionalni; ali naše ljudstvo je še vedno preveč nacionalno nezavedno, in predno je privedeno k internacionalni, privedimo je k naciji (narodu), kajti kdor ni nacionalen, tudi internacionalen ne more biti. Kaj naj storimo torej?

Mi na Hrvatskem nimamo mnogo menjavati. Pri nas, na srečo, ni užaljenih nikak dogmatizem — mi nimamo fanatikov. Mi smo tudi dosedaj vedno kooperirali v vseh splošnonarodnih akcijah, ter se more reči z mirno dušo, da smo v tej smeri trošili več energije, nego v razredni borbi. Večkrat se je znalo to strankarskega stališča tudi kritizirati, ali sedaj se vidi, da sta bila pot in smer, ki smo jih imeli v sedanjih naših borbah, prava in zdrava. Seveda bo treba tudi pri nas v doledni bodočnosti ubrati drugo pot, novo smer, z novimi energijami in novim orožjem. Kako? No, pride čas tudi za to.

Slučice iz vojne.

Prva noč pred sovražnikom. Hočem opisati svojo prvo noč pred sovražnikom. Oddaljeni smo pol ure od sovražnika in gremo zamenjat neko drugo stotnjo. Pot je tako neprehodna, blato in meter globoke luknje se menjajo med seboj. V svetli mesečni korakoma tiho proti cilju, Yper-skemu prekopu. Priznati moram, da sem bil zelo vznemirjen, ko sem zvedel, da moram proti in čez prekop, ki je sedaj znan že po vsem svetu. Pred prekopom sem občudoval še neki pionirski oddelek, ki je ponoči popravil pota in zaprl utrube z žičnimi ovirami. Takoj nato nas je iznenadilo silno neurje, kakršnih ne poznamo v Nemčiji. Vihar in ledenomrzli dež sta nas močno ovirala na pohodu. Po približno pol ure smo dospeli do prekopa in sicer na mesto, kjer je voda poplavlila vse travnike in polja. Naša stotnja je izmenjala čete, ki so bile onstran brega in zasedla njihove luknje. Zalibog te luknje ne nudijo zadostne zaščite pred mrazom in dežjem in vsak je vesel, če je izmenjan. Skupina po osem mož sede po eno tako luknjo. En mož je vedno v strelskem jarku za opazovanje. Sovražnik ni oddaljen več kakor 700 metrov. Desno in levo od nas leže druge čete na tostranskem bregu. Moja skupina je imela srečo ali nesrečo, da smo morali iti še dvesto metrov naprej pred strelski jarek. Neki podčastnik je zasedel neko popolnoma razstreljeno in očezano hišo. Imel je s seboj devet mož. Napravili smo si pot preko razvalin v klet, ki je bila še nepokvarjena. Naše sedanje stanovanje je bilo prcej prostorno. Poslali so nas na ta kraj, da branimo stotnjo pred eventualnimi nenadnimi napadi. Da obvarujemo tudi sebe, smo morali poslati dvojno stražo še sto metrov naprej. V to sem bil določen tudi jaz. Postavila sva se s tovarariba ob nekem jarku in neprestano pregledovala teren. Pri tem igra fantazija zelo veliko vlogo, kajti vsak grm postane jahalec, vsak kol sovražnik in tako se je godilo tudi meni. Prvi trenotek je nekam grozen. Celi dve uri sva vztrajala na imenovani poziciji v najhujšem deževju in silnem vetru, tako da sva bila kljub temu, da sva imela na sebi tri blače, dve srcaji, sukno in plašč, premočena do kože. Ko je napočil dan, sva se umaknila v klet, odkoder smo opazovali potem sovražnika čez dan. Sovražnik je streljal z artiljerijo in infanterijo na vse strani, le k sreči ne na nas.

Zimsko jutro v strelskih jarkih. Interesanten opis življenja v flandrijskih strelskih jarkih je podal neki angleški oficir v nekem pismu, ki ga je objavil neki angleški časopis: Vreme je mrzlo in čeprav smo zakopani v zemljo, zavarovani nekoliko vsaj pred najhujšimi vremenskimi neprilicami, mrzlimi viharji, ki brijejo neprestano po flandrijski nižini, vendar nisem vedel, ko sem se ponoči zvil v svojo spalno sukno, če vstanem jutri še živ ali ne. Če namreč kdo zmrzne ponoči, ni to čisto nič čudnega. Marsikteri vojak, ki je hotel jutraj zbuditi svojega tovariša, ga je dramil zastoj in sival zastoj v otrpnelo truplo... To pot smo zopet enkrat prebili ledeno smrtno nevarnost. Bilo je okoli 8 zjutraj. Elegantni termometer, ki je bogve odkod prišel v naš strelski jarek, je kazal 10° Celzija pod ničlo. Moj sergant me je drgnil po rokah in nogah in me je parkrat prav pošteno sunil v hrbet, postopanje, ki je nazivlje on z „oživljenjem živcem“. Mali oddelek je bil polnoštevilno zbran v strelskem jarku. Pod zaščito noči so se poljske kuhinje ponoči približale bojni fronti in zato je dobil vsak mož za zajutrek čašico čaja ali kave in kos opečenca. Takoj po teh požirkih se razdele tudi posamezne porcije mesa in sočivja. Kdo namreč ve, če bo tokom dneva imel še prihrano jesti. Po jedi, še vedno, v meglenem svitu, skušamo nekoliko poskrbeti tudi za zunanost, karkoli je to v vojni pač mo-

goče. Obleko očistimo blata, nanažemo čevlje z maslo in si počeseemo z glavnikom lase. S tem je jutranja toseta toliko kakor pri kraju. Enkrat v tednu je potreben tudi brivec, to se pravi, zaprosi se kakoga tovariša, da odstrani glavne lase, za kar se mu pozneje revanžira enako. Praktična stvar so male peči, ki dajejo imenitno toploto in na katerih je vedno pripravljena gorika voda za kuhanje čaja. Samo, da bi se jih moglo vedno kuriti! Zalibog nam skoro vedno primanjkuje gorilnega materiala. Če nam kedaj izostane vojni kuhinja, potem se moramo seveda zadovoljiti z mrzlimi konservami in opečencom, s čemer si potolažimo najhujšo lakoto. V splošnem ostane človeku za njegove osebne potrebe komaj četrt ure. Še enkrat se pregleda razdeljena municija, nakar vzame sergant daljnogled v roke, gleda proti sovražnim strelskim jarkom, preceni nove distance, nakar prično kmalu pokati puške in grmeti topovi.

Angleška pisma zbojišča. „Times“ objavlja celo vrsto interesantnih angleških vojaških pisem, ki opisujejo na različnih način utis življenja na vojni. Neki podoficir piše: »Sedaj smo se že popolnoma dobro privadili na vojno. V začetku smo morali delati noč in dan, da si napravimo kritja. Spati smo zamogli le v majhnih podzemskih luknjah, ki so bile kome in močvirnate, ker je tekla vanje voda, ki se je odtekala od robov jarkov. Premislite namo, kako prijetno je bile ležati v takih jarkih. Vrh tega je bilo ponoči še jako mraz in moja sreča je bila, da sem imel s seboj dve odeli. Sedaj je že vse boljše in vsaj jaz za svojo osebo se počutim dosti boljše. Najbrže je iskati temu vzroka v naravnem, primitivnem življenju. Naučil sem se spati povsod: med topovi, v barakah, v šolah, v hlevu, na kupih sena, ali v kuhinji kmečke hiše. Slednje je bilo še najboljše, posebno ker so bili ljudje še tako prijazni, da so kuhali za nas. Po treh dneh dolgega hoda smo se dobro okrepčali z mesom in krompirjem, maslenim kruhom, sirom in kavo. Danes dežuje in blato nam stoji v naših jarkih skoro do kolena. Zalibog ne moremo kuhati, ker je vse omehčano; zadovoljiti se moramo z mokrimi piškoti in konservami in s prošnjami k bogu, da bi dež kmalu ponehal.«

Neki poročnik piše: »Včeraj so nas Nemci močno obstreljevali, ne da bi nam prizadejali kako posebno škodo. Neki oficir si je na naravno čudežen način rešil življenje. Neki projektelj je udaril v naše sprednje kritje, odletel potem šest korakov mimo njega in udaril v zadnjo steno, kjer se je potem razpočil. Eksplozija je bila tako močna, da ga je že samo zračni pritisk vrgel na hrbet. Mislite si, da je bilo že to dovolj; toda komaj se je revež dvignil in se hotel prepričati, če je živ in zdrav, ko je priletel mimo njega drug projektelj in ga vrgel na obraz. Ko se je dvignil v drugič neranjen, je našel za seboj dele projektila. Menim, da je bila to prava čudežna rešitev. Toda povedati imam še neko drugo zanimivo dogodbo. Eden naših mladih vojakov je nesel nekega lahko ranjenega na obvezovališče, ko je bil sam zadet od dveh krogelj, katerih ena mu je odrgala en prst. Toda ostal je hladnokrven, položil nosilo z ranjenecem na tla in stopil v neki jarek.« — Neka Angležinja je poslala listu sledeče pismo nekega mladega Francoza: »Čutim potrebo, da se naučim angleški. Na vsak način moram znati jezik naših zaveznikov. Mati mi je poslala angleške časopise in besednjak. Občudujem stoičnost vaših vojakov, ki gledajo vojni tako hladnokrvno v obraz. Ne morem reči drugega, kakor da je moja ljubezen do Francije, Anglije in Belgije naravnost neskončna. Kako močni morajo biti Nemci, da se nam upirajo toliko časa. Tudi nje moramo občudovati...«

Razne politične vesti.

† Pero Budmani. V Castel Soretti pri Jakinu v Italiji je umrl te dni v visoki starosti 80 let član jugoslovanske akademije Pero Budmani. Pokojnik je bil rodom iz Dubrovnika, kjer je tudi deloval kot srednješolski profesor. Posebno se je posvetil študiju slovanske filologije in se je posebno odlikoval na tem polju. Skozi 15 let je de-

loval kot profesor v Zagrebu. Budmani je bil znamenit učenjak svetovnega znanja in glasu. Bil je tudi dopisovalni član carske ruske akademije v Petrogradu, kraljevske akademije v Belgradu, časten član Matice hrvatske v Novem Sadu. Najlepše pa je ovekovečil svoje ime kot urednik akademičnega slovarja hrvatskega in srbskega jezika. Uredil je z največjim vspehom 14 zvezkov tega dela od črke d. Leta 1906 se je preselil v Jakin, kjer je živel samo sebi in svojim študijam. Ljudem podaja o njem v »Obzoru« to-le karakteristiko: »Bil je pravi tip tistih republikanskih Dubrovčanov, ki so nam ostavili toliko sijajnih spominov v svojih največjih možeh. Bil je eden zadnjih tistega tipa renesanse, ki se je vzdržal v tej mali jadranski republici do početka minolega stoletja. Znali so spajati večno lepoto z vedro in realno znanostjo; znali so spravljati v sklad želje srca in daleko-sežne in globoke misli... Izgubili smo ga v tuji zemlji, v bližini Trajanovega mesta, okolo katerega so bile borbe Gotov, Avstrijcev, Rusov in Francozov. Na tleh, kjer je živel Leonardo, je našel svoj konec — daleč od nas, na drugi strani Jadrana!«

Židi v angleški armadi. Na Angleškem, kjer budnega očesa kontrolirajo vse sloje ljudstva, ali so »storili svojo dolžnost« in poslali dovolj svojih pripadnikov v armado, kontrolirajo tudi žide. Kakor poročajo »Times«, je bilo pred vojno v angleški armadi samo 500 Židov, sedaj jih je pa 5000 in njihovo število raste še vedno. Število Židov med častniki v vojski na kopnem in v mornarici znaša 450. Izpočetka se je mislilo sestaviti židovski polk, a to misel so kmalu opustili. Med kanadskim vojaštvom je kakih 200 Židov in so to večinoma izseljenci iz Rusije in Armenije. V angleški armadi služijo tudi sinovi najbogatejših židovskih rodbin, med njimi tudi člani Rothschildove rodbine.

Nova letala Bleriotovega sistema. V Parizu stavljajo velike nade na neki nov tip Bleriotovih letal. To so posebno velika letala, ki imajo oklope, močne reflektorje in tudi mitraljeze. Poizkusne vožnje so se vršile nad Parizom v božih dnevih in sicer v večernih urah.

Avtomobili v vojni. Avtomobil igra v sedanjih vojni vevlačno vlogo, ker se ne uporablja samo za dobavljanje materiala, temveč tudi kot bojno sredstvo (oklopni avtomobili možnarskih baterij) ter za prevažanje velikih vojaških mas z enega kraja v drugega. Govori se, da so Nemci iz Francoske prepeljali z avtomobili nekaj desetstisoč mož na rusko-poljsko bojišče, s katerimi sovražnik nikakor ni računal prej. Na Francoskem je dva dni pred napovedjo vojne pozvala vlada vse lastnike avtomobilov in avtomobilski klub, da poročajo vladi, koliko avtomobilov bi za slučaj vojne mogli dati na razpolago vladi. Vojaških avtomobilov vsaj vrst, med njimi voz za prevažanje topov, municije in letal, je bilo okoli 18.000. Od zasebnih voz jih je vlada mogla rekvirirati v vojne namene 50.000. Autoomnibuška družba v Parizu je dala na razpolago 1100 svojih voz. Vsega skupaj je dobila francoska armada okrog 70.000 avtomobilov, kar pomenja 65% vseh na Francoskem se nahajajočih avtomobilov. Nekoliko manj, pa vendar še vedno velikansko število avtomobilov imajo tudi Nemci. Neki ameriški strokovnjak piše, da nemška armada razpolaga s 55.000 motornimi vozovi. 30.000 jih je med njimi vojaških, a zasebnih je bilo rekviriranih 25.000, torej manj nego na Francoskem; toda avtomobil na Nemškem ni tako razširjen, kakor na Francoskem. Angleži so poslali na evropsko bojišče 20.000 avtomobilov vseh vrst. 1000 jih je dala londonska avtomobilska družba. Vsem trem armadam je torej na razpolago 155.000 vsakovrstnih avtomobilov. Vojaške uprave se po možnosti prizadevajo, da se obrableni, razstreljeni in težko poškodovani avtomobili nadomestijo z drugimi. Tudi v avstrijski armadi se zelo in uspešno uporabljajo avtomobili, toda njih število ni točno znano, majhno pa gotovo ni.

Koliko časa bo trajala vojna? Iz Budimpešte se poročajo: Neki tukajšnji tednik se je obrnil na številne ogrske osebnosti z vprašanjem, koliko časa bo trajala vojna. Odgovori, ki so sledili temu vprašanju, so deloma dovolj zanimivi, da jih tu na kratko omenimo. Budimpeštanski nadžupan Barczy meni, da bo vojna končana sredi l. 1915. Bančni ravnatelj in tajni svetnik Lanczy trdi, da ni dovolj pameten, da bi odgovoril na vprašanje, vendar pa dovolj resen, da ne bi hotel odgovoriti nanje. Vsekakor je mnenja, da se bojuje Avstrija lahko dalje časa kakor druge države, ker je naša odprna sila izven vsakega dvoma. Bivši justični minister Polonyi gradi vse nade na Hindenburga, ki ga smatra ne samo za največjega vojskovodjo sedanjega dobe, ampak sploh vseh časov in meni, da zamore v zaupanju na genij Hindenburga upati na hiter in zmagovit zaključek vojne. Igralec Ujhazy je nasprotno jako skeptičen: Ta vojna sploh nikdar ne bo nehala. Kdo, pri vragu, bo zahteval mir? — nobena država si ne upa priznati odkrito, da je vojne sita že do grla. Pisatelj Marton je odgovoril na vprašanje s protivprašanjem: »Sem-li kak prerok? Ta vojna zamore trajati kvečjemu še dva meseca — kajti dalj časa ne vzdrže moje finančne razmere!«

Angleški dijaki in vojna. Noben kraj v Angliji ni doživel take izpremembe, kakor Oxford in Cambridge. Komaj je vojna izbruhnila, je bil glavni stan kar preplavljen z dijaki. Nešteto mladih ljudi je odhitelo, kakor poročajo »Times«, iz gimnazije mesto na vseučilišče, kar direktno na fronto. Rezultat je bil ta, da je število dijakov na imenovanih vseučiliščih padlo na polovico. In število pada še vedno. Cambridge je izgubil tekom zadnjega semestra 230 dijakov. Mnogo jih je odšlo na bojišče tekom božičnih praznikov in za prihodnji semester računajo v Cambridge samo še s 50 slušalci, v Oxfordu pa s 25. Oni, ki ostanejo, se omejujejo večinoma na vojaške vaje in čakajo na imenovanja. V študijskih namenih se mude le še dijaki nevtralnih držav in pa Indijci. Razven tega še dijaki, ki so prišli v Oxford in Cambridge zato, ker so jim vrata nemških vseučilišč zaprta, in pa medicinci, ki jim je bilo priporočeno, naj dokončajo svoje študije, ker zamorejo tako najbolje služiti armadi in domovini. Vsa mladina Anglije je pohitela pod orožje, a nikjer ni opaziti tega tako zelo, kakor v Oxfordu in Cambridgeu. Ceste niso več polne mladih, nadutih dijakov, ki hite na vseučilišče. Motorna kolesa so bila odposlana na fronto, igrališča izpremenjena v vojaška vežbališča. Nogometna tekma vsak teden enkrat, je že zelo velik dogodek. K izpitom prihajajo dijaki v uniformah in morda prikratk, odkar obstoje imenovani dve vseučilišči, zahaajo slušatelji k predavanjem v vojaških oblekah.

Domače vesti.

»Sokole« vabi še enkrat svoje prijatelje in tržaško občinstvo sploh na nocojšnjo slovo od starega leta v dvorani Narodnega doma, da si sežemo v roko, združeni v želji, da nastopajoče leto čimprej zaceli rane, ki jih je vsekalo minolo vsemu našemu snovanju: našemu družabnemu življenju, našemu kulturnemu napredku, našemu narodno-političnemu in gospodarskemu razvoju. Naj nam nocoj zasije v srce žarek take blažilne in tolažilne nade.

Slovensko gledališče v Trstu.

Na Novega leta dan, ob 7 in pol zvečer se uprizori burka s petjem v 3 dejanjih (6 slikah)

„BREZ DENARJA“.

(Spisala L. Krenn in K. Lindau) Uglasbil L. Kuhn. Režijo vodi g. Daneš-Gradiš. Z ozirom na to, da je predstava v nedeljo v vsakem oziiru sijajno uspeša, se nadeja odbor »Dramatičnega društva«, da naše slavno občinstvo tudi pri reprizi napolni gledališko dvorano. Cene so iste kakor zadnjič. Vstopnice so v predprodaji pri g. Bickovi, vratarici Narodnega doma.

Oglase, poslana, osmrtnice in vsa naznana je pošiljati »Inseratnemu oddelku« »Edinosti«, Trst, ulica Sv. Franciška št. 20.

Odlikovani čevljarški mojster Viktor Schenk. Maloletni obuvalec c. kr. del. in orodilnega podjetstva. Priporoča svojo zalogo raznovrstnega obuvanja za gospo, gospode kakor tudi za otroke. Prodaja najboljšega veččlana Fredin, Globin, cavalier in Cir. Metodovo mazilo. Trst, Belvedere 32.

TURDKA G. BIAGGINI - TRST je nakupila večjo množino pečene kave in jo vsled tega prodaja po K 3-60 kg na dom. Založna suhega grozdja, orehov, fig, in svežih sliv.

Izohlikajte promet v svoji gostilni iz izvrstnim cenim plzenskim pivom iz češke delniške pivovarne v čeških Budjejevicah. Največja slovenska pivovarna. Zaloga v Trstu: Schmid & Pelosi, via della Crociera. Pokusite pivo v slovenskem Grand-Hotelu „Balkan“-Trst vojaški trg in v slovenskem hotelu „Lacroma“ v Gradežu. Zaloga v Ljubljani, Zagrebu, Pulji, Zadru itd. itd.

Ljubljanska kreditna banka podružnica v Trstu. Centrala: Ljubljana. Podružnica: Split, Celovec, Sarajevo Gorica in Celje. ulica Caserma št. 11. Telefon: 5-18. Delniška glavnica: K 8.000.000.— Rezervni zakladi: K 1.000.000.— Izvršuje najboljše vse v bančno stroko spadajoče transakcije. Vloge na knjižice obrestuje s 5% netto (rentni davek plača banka iz svojega). Vloge na tekoči in žiro-račun najboljše po dogovoru. Sprejema razbna naročila za vse tu- in inozemske borze. Brzjavni naslov: Ljubljanska banka.

JADRANSKA BANKA Trst, Via Cassa di Risparmio šte. 5 (Lastno poslopie). KUPUJE IN PRODAJA: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, privilegije, delnice, srečke itd. VALUTE IN DEVIZE. PREDUJMI na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. SAFE - DEPOSITS. PROMESE. Brzjavni: JADRANSKA. MENJALNICA. URADNE URE: od 9 do 12 1/2 pop. in od 2 1/2 do 5 pop. VLOGE NA KNJIŽICE 4% od dneva vloge do dneva vadija. Rentni davek plačuje banka iz svojega. OBRESTOVANJE VLOG na tekočem in žiro-računu po dogovoru. FILIJALKE: DUBROVNIK, KOTOR, LJUBLJANA, METKOVIČ, OPATIJA, SPLIT, ŠIBENIK, ZADAR. AKREDITIVNI, ČEKI IN NA-KAZNICE NA VSA TU- IN INOZEMSKA TRŽIŠČA. Živahna zveza z AMERIKO. REMBOURSNi KREDITI. PRODAJA SREČK RAZREDNE LOTERIJE. ESKOMPTUJE: srečke, devize in papirje. Zavarovanje vsakovrstnih papirjev proti kurzni izgubi, revizija zbranja srečk itd. brezplačno. STAVBNI KREDITI, REMBOURSNi KREDITI. Krediti protli dokumentom ukrcanja. BORZNA NAROČILA. INKASO. Telefoni: 1463, 1793 in 2676. ESKOMPT MENIC